

Des de Rússia al Califat, 1

No sé què ens ha de provocar més inquietud, si la intervenció expansiva de Vladímir Putin a Ucraïna, o la popularitat creixent de què gaudeix entre els seus compatriotes russos, popularitat que ara mateix, immediatament després de l'assassinat de Nemtsov (siga qui siga que l'haja provocat o encomanat), sembla que arriba al 80%, sense que les sancions exteriors, poc més que simbòliques, arriben a afectar la quasi veneració dels russos pel seu tsar-president. Amb tot això, tal com recordava fa poc temps Ezio Mauro al diari *La Repubblica*, descobrim allò que en realitat ja sabem i que no hauríem d'haver oblidat, és a dir, l'ànima imperial de la Rússia perenne, ànima irreductible i eterna, que per tant no és una creació de l'expansionisme soviètic, sinó que el va precedir i acompanyar, i el sobreviu després de l'afonament i descrèdit del sovièticisme imperial. En aquestes parts de l'oest d'Europa (no en l'Europa central) hem oblidat o ignorat que al mateix temps que els imperis colonials d'Occident s'estenien per Amèrica, Àsia i Àfrica, hi havia un altre imperi, continental i que per tant no hagué de saltar oceans, que s'escampava cap a l'Orient fins a cobrir una superfície immensa, fins a l'oceà Pacífic i Mongòlia, i cap al sud fins al Caucas i més enllà encara. La diferència és que, mentre els imperis occidentals ja fa molts i molts anys que van desaparèixer, aquest imperi oriental, l'imperi rus, es manté en gran mesura, com a part del territori de Rússia mateixa. Els europeus occidentals, curiosament, que protestem amb gran indignació davant de qualsevol mostra real o hipotètica d'imperialisme residual, mirem com a cosa perfectament normal la continuïtat del més gran imperi continental –euroasiàtic– que ha conegut mai la història. Mentrestant, Putin i la major part del poble rus (forces polítiques, mitjans de comunicació, intel·lectuals i ciutadania en general) consideren que no solament han de conservar aquesta expansió històrica cap a l'orient i el sud, com a part del seu territori propi, sinó que han de renovar d'una manera o d'una altra l'expansió cap a l'oest, també com un dret inalienable. Òbviament, aquesta pretensió (que és una ideologia nacional) és difícilment conciliable amb allò que en aquest costat occidental entenem

Joan Francesc Mira

per societat democràtica i per respecte a les regles del joc. Així, passat prop d'un quart de segle des de l'esclat de la Unió Soviètica, consolidat novament un poder tan autocràtic com en temps dels tsars o del Partit Comunista, assegurat el repar-

timent oligàrquic del botí de l'Estat, s'ha acabat l'interregne, i Rússia torna a ser allò que era: una nació tan immensa i extensa que ella mateixa es considera un continent, no una part de cap altre, i menys una simple part d'Europa.

Contemplada des de l'exterior, vista des d'aquest extrem d'Europa, Rússia és un espai gairebé sense límits, o més aviat amb límits només a l'oest, perquè els de l'est són tan remots que és com si no existiren. Anar des de Sant Petersburg fins a Vladivostok, o de Moscou fins a Pietropavlovsk, capital de Kamtxatka, és com fer-li mitja volta al planeta, una cosa inconcebible per als humans normals. Potser per això els russos no pensen del tot que són humans normals: ells, des de dins, també veuen que el seu país és immens, que mirant a llevant no s'acaba mai, i que per tant els russos no són com els altres pobles. Sobretot d'ençà que van rebre dels bizantins la missió de cristianitzar les estepes, i de portar la creu en lentes jornades fins a la taiga i la tundra, fins a l'Àrtic i fins a la costa del Pacífic, i tot això no fent únicament un imperi amb metròpoli i dominis externs, sinó fent alhora un sol país. L'imperi era una altra cosa, no terra russa infinita sinó altres terres, països del Caucas, pobles islàmics, tàrtars, turcs, asiàtics o bàltics. Era imaginable, fins i tot per a la burocràcia del tsar, fins i tot per a Lenin, que la distinció entre russos i no russos algun dia pogués donar lloc a una distinció entre Rússia i uns altres països, vells o nous. No dic que aquesta separació fóra prevista, ni acceptada, dic que era imaginable. Lenin va renunciar, molt a contracor, a alguns trossos occidentals de l'imperi a fi de salvar-ne la resta. Stalin (que era georgià, ortodox i més rus que els russos) el va reforçar i ampliar cap a l'oest, i després Ieltsin, nou pare efímer dels russos, valent i borratxo, ho va desmuntar tot un dia de gran nerviosisme històric. Des d'aquell dia, els russos han de repensar a cada moment el seu país, amb una obsessió històrica profunda i perillosa.

“Així, passat prop d'un quart de segle des de l'esclat de la Unió Soviètica, consolidat novament un poder tan autocràtic com en temps dels tsars o del Partit Comunista, assegurat el repartiment oligàrquic del botí de l'Estat, s'ha acabat l'interregne, i Rússia torna a ser allò que era: una nació tan immensa i extensa que ella mateixa es considera un continent, no una part de cap altre, i menys una simple part d'Europa”